

УДК 796.078

© О. М. Іваній, І. В. Іваній, 2017

О. М. Іваній, І. В. Іваній (м. Суми)

ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ

Іваній О. М., Іваній І. В. **Детермінанти формування професійно-педагогічної культури майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту.** Стаття присвячена вивченню концептуальних детермінант формування професійно-педагогічної культури майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту, зокрема на методично-праксеологічному рівні. Компетентнісний та контекстний науково-методичний підходи можуть стати ефективним методичним підґрунтям побудови практично-орієнтованого навчання, спрямованого на формування даного особистісного феномену у складно організованій системі вищої фізкультурної освіти з урахуванням інтеграційних шляхів розвитку фізкультурно-спортивної науки і освіти.

Ключові слова: концептуальні засади, професійно-педагогічна культура, спеціальна фізкультурна освіта, студент, компетентнісний підхід, компетенції, контекстний підхід.

Постановка проблеми. Модернізація вищої професійної освіти в галузі «Фізична культура і спорт» здійснюється в напрямку її переорієнтації з пріоритетів фізкультурно-спортивних на людинотворчі цілі та зміст, загальну рекреаційну функцію, гуманістичну реальність. Це детермінує новий зміст професійної діяльності фахівця фізичного виховання та спорту на основі сформованої у нього професійно-педагогічної культури. Отже, актуальність дослідження проблеми формування професійно-педагогічної культури майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту визначається сучасними тенденціями розвитку спеціальної фізкультурної освіти та необхідністю підготовки компетентних кадрів, спроможних ефективно реалізувати особливі соціальні завдання пізнання, трансляції і створення культури, підготовки нових поколінь до вирішення глобальних гуманістичних, культурологічних, фізкультурно-спортивних проблем.

Аналіз актуальних досліджень. Вивчення питань, пов'язаних з вирішенням наукових основ формування професійно-педагогічної культури фахівців є одним із пріоритетних напрямків сучасної педагогічної науки. У дослідженнях вітчизняних та зарубіжних учених розглядається зміст цього поняття, наводяться аргументи на підтвердження його багатопланової й складно організованої структури (Абдуліна О.А., Бондаревська Є.В., Гриньова В.М., Зимня І.А., Ісаєв І.Ф., Клоун М., Савченко О.Я., Сисоєва С.О., Татур Ю.Т., Шорт Е. та інші).

Аналіз літературних джерел свідчить, що, незважаючи на постійний інтерес учених до зазначеної проблеми, в дослідженнях, як правило, приділяється увага формуванню професійно-педагогічної культури вчителів різного фаху, а досліджень у цьому напрямку стосовно фахівців фізичного виховання та спорту вочевидь недостатньо. Лише в окремих публікаціях на основі існуючого рівня сучасних наукових знань у цій царині досліджуються питання формування фізичної [1, 10], спортивної [8, 12] культури особистості, вирішуються проблеми мотивації студентів до самостійної фізкультурно-спортивної діяльності [11], соціально-психологічної адаптації до нових умов навчання та професійно-прикладної спрямованості знань [12].

У роботі [7] запропоновано концепцію формування професійно-педагогічної культури студентів фізкультурно-спортивних спеціальностей, яка будується на комплексі науково-

методологічних підходів, що уможливають цілісне висвітлення проблеми на теоретико-методологічному рівні, презентованому загальнонауковими (системним, синергетичним, інтегрованим) і конкретно-науковими (культурологічним, аксіологічним, особистісно-діяльнісним) підходами. Проте технологічний (прикладний) блок концепції, який означено як «алгоритм процесу формування професійно-педагогічної культури студента» [7,с.19], залишився не дослідженим. Тому доцільним є виявлення провідних закономірностей ефективного формування професійно-педагогічної культури студентів на теоретико-методичному рівні.

Мета статті – обґрунтувати теоретико-методичні засади формування професійно-педагогічної культури майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту в системі спеціальної фізкультурної освіти.

Виклад основного матеріалу. У своєму дослідженні ми виходили з того, що професійно-педагогічна культура (ППК) майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту (ФВ та С), як особистісно соціокультурний феномен, формується в процесі фізкультурної освіти, а концепція її формування базується на ізоморфній тотожності систем освіти й культури [7]. У цьому контексті основними результативними компонентами освіти за Б.С. Гершунським є: грамотність (освітній мінімум, початковий результативний компонент освітньої діяльності); освіченість (грамотність, доведення до суспільного та особистісно необхідного максимуму); професійна компетентність (рівень власного професійного розвитку); культура (глибоке усвідомлення й шанобливе ставлення до спадщини минулого, здатність творчо сприймати, розуміти та перевтілювати дійсність у тій чи іншій сфері діяльності та стосунках); менталітет (найвища цінність освіти, квінтесенція культури) [9, с. 132].

Для реалізації вищезазначеного на теоретико-методичному рівні доцільно застосувати компетентнісний, інноваційний, контекстний підходи як концептуальні детермінанти системи формування ППК майбутніх фахівців ФВ та С у процесі професійної підготовки. Вибір цих наукових підходів зумовлений тим, що вони дозволяють розробити методико-технологічне забезпечення вирішення означеної проблеми, розробити інструментарій моніторингу, щодо формування ППК у майбутнього фахівця фізкультурної освіти.

Компетентнісний підхід. Застосування компетентнісного підходу до підготовки фахівців ФВ та С у системі фізкультурної освіти розглянуто в роботах [4; 5] та ін. Науковці вказують на необхідність переходу до більш цілісної моделі освіти, де ключовими орієнтирами є: досвід фізкультурно-спортивної діяльності, компетентність, суб'єктивність, що пов'язано не зі зміною однієї моделі іншою, а постійним співіснуванням двох парадигм – знанево-предметної та культурно-компетентнісної [5, с. 460]. Підкреслюється, що застосування термінів «компетенція» або «компетентність» для визначення цільових установок фізкультурної освіти знаменує зрушення від суто (або переважно) академічних норм оцінювання до комплексної оцінки професійної та соціальної підготовленості випускника. Це зрушення означає трансформацію системи фізкультурної освіти в напрямку більшої адаптації до світу праці в довгостроковій перспективі, а також до освоєння освіти впродовж усього життя [4, с. 62].

Сьогодні виокремлюється тенденція введення компетентнісного підходу не тільки в нормативну, але й у практичну складову освіти, розробляється опис змістовних характеристик результатуючих одиниць змісту освіти (компетенцій). Згідно з компетентнісним підходом у професійній освіті відбуваються зміни цілей освіти: від озброєння професійними знаннями й уміннями – до професійного розвитку майбутнього фахівця, від підготовки вузького фахівця – до підготовки професіонала, який володіє різними компетентностями, тобто узагальненими способами виконання дій, набутих у процесі навчання. Тому компетентнісний підхід необхідно розглядати не тільки як засіб оновлення змісту фізкультурно-спортивної освіти, але й як

механізм його приведення до вимог сучасності, оскільки він дозволяє вносити суттєві корективи в організацію процесу підготовки фахівців ФВ та С [7, с. 61].

Враховуючи сутнісні характеристики ППК майбутнього фахівця ФВ та С [7, с. 20], її структурних і функціональних складових [6, с. 43], пропонуємо виокремити компетенції, в яких має комплексне, багатовимірне виявлення означений особистісний феномен, а саме:

Соціальні (ключові) компетенції:

- здатність до розуміння сутності загальнокультурних і фізкультурно-спортивних цінностей, соціальної значущості фахівця фізичного виховання та спорту;
- здатність аналізувати цілі та смисл фізкультурно-спортивної діяльності, мотиви досягнення успіхів у майбутній професійній діяльності, виявлення інтересу до професійно-педагогічної культури;
- здатність використовувати основні методи отримання, збереження, опрацювання інформації; робота з комп'ютером як засобом управління інформацією.

Загальнонаукові (загально професійні компетенції):

- здатність до розуміння сутності та принципів побудови фізкультурно-спортивної діяльності з позицій полікультурного підходу, аналізу культури як системної категорії сфери фізичного виховання та спорту;
- здатність використовувати під час навчання та виконанні професійних завдань соціально-гуманітарні знання, як фундаменту, на якому ґрунтується духовність особистості майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту;
- здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань знання психологічного й педагогічного циклів дисциплін для забезпечення процесу осмислення, конструювання й обґрунтування програми діяльності та культурної самоідентифікації особистості майбутнього фахівця;
- здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань базові медико-біологічні знання про будову й функції організму та закономірності формування культури здоров'я людини.

Фахові (професійно-предметні) компетенції:

- здатність до інтегрування загальної, професійної, педагогічної культури та особистісних якостей, при якому професійно-педагогічна культура виконує функцію трансферу видів культур у сферу навчально-пізнавальної та фізкультурно-спортивної діяльності;
- здатність використовувати під час виконання професійних завдань інтегративно-розвивальних та культуротворчих технологій, спрямованих на засвоєння духовно-фізичних цінностей фізичної культури та спорту;
- здатність виконувати наукові дослідження та розробляти проекти (програми, методики, технології) для вирішення завдань підвищення ефективності фізкультурно-оздоровчої, спортивної, рекреаційної діяльності, виявляти пріоритети вирішення професійних завдань з урахуванням моральних аспектів діяльності;
- здатність до самодіяльності, самоорганізації, самоосвіти, самовиховання й самовдосконалення в галузі фізичного виховання та спорту;
- здатність здійснювати моделювання, проектування, порівняння й аналіз функцій управління фізкультурно-спортивною діяльністю, застосовувати творчий підхід до прийняття управлінських рішень.

При виокремленні зазначених компетенцій спиралися на Національну рамку кваліфікацій як нормативний документ, призначений для використання з метою розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування й розвитку кваліфікацій [9]. Кількість компонентів визначено з тих позицій, що вони мають охоплювати весь спектр здатностей, володіння якими забезпечує сформованість ППК майбутнього фахівця ФВ та С, водночас вони не повинні перетинатися й дублювати одна одну, імовірність чого зростає зі збільшенням їх кількості.

Для теоретичного розгляду кожної компетенції визначено зміст її структурних компонентів. Згідно з описом кваліфікованого рівня фахівці ФВ та С мають володіти певними знаннями, уміннями, бути автономними і відповідальними. Відповідний приклад схематичного розгляду загально професійної компетенції наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Компетенція «Здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань базові медико-біологічні знання про будову й функції організму та закономірності формування культури здоров'я людини»

Структура компетенції	Зміст
Знання	Система медико-біологічних та валеологічних знань щодо питань здоров'я та його тестування, ведення здорового способу життя
Уміння	Підтримувати власне здоров'я, розвивати здатність до об'єктивної самооцінки здоров'я, сприяти підтримці здоров'я інших
Комунікація	Здатність пропагувати цінності здоров'я та здорового способу життя, консультувати з питань культури здоров'я інших
Автономність і відповідальність	Активність та ініціативність у пізнавальній діяльності й самоосвіті з питань культури здоров'я, відповідальність за рекомендації та результати їх виконання

Комунікація визначається здатністю ефективно формувати комунікативну стратегію, доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у галузі професійно-педагогічної діяльності. Автономність є однією з характеристик рівня розвитку фахівця, яка визначається здатністю виявити внутрішню цілісність, уміння самостійно розвивати професійну самосвідомість та майстерність, незалежно від різноманітних чинників і джерел.

Контекстний підхід. Створити умови для взаємопроникнення навчальної й професійної діяльності дозволяє розроблений А.А. Вербицьким контекстний підхід до професійного навчання [2], який на праксеологічному рівні можна розглядати як один із методологічних підходів формування ППК майбутніх фахівців ФВ та С. Контекстним є таке навчання, в якому на мові наук за допомогою всієї системи традиційних і нових педагогічних технологій у формах навчальної діяльності, все більше спрямованих до форм професійної діяльності, динамічно моделюється предметний і соціальний зміст професійної праці. Тим самим забезпечуються умови трансформації навчальної діяльності студента у професійну діяльність фахівця. В такому навчанні долається головне протиріччя професійної освіти, яке полягає в тому, що опанування діяльністю фахівця повинно бути забезпечено в межах і засобами якісно іншої – навчальної діяльності [2, с. 86].

Концептуальними передумовами теорії і технологій контекстного навчання є: 1) діяльнісна теорія засвоєння знань і соціального досвіду; 2) теоретичне узагальнення досвіду інноваційного навчання; 3) смислоутворююча категорія «контекст», яка відбиває вплив предметних і соціальних умов майбутньої професійної діяльності студента на смисл навчальної діяльності, її процес і результат [2, с. 89].

З позицій концепції контекстного навчання продуктивніше розглядати не два провідних типи діяльності – навчання й професійну діяльність, а два різних етапи розвитку тієї ж самої діяльності в її генезисі. Тому важливо сформулювати у студентів-майбутніх фахівців ФВ та С цілісну структуру діяльності учіння у взаємозв'язку всіх складових її компонентів (навчальної,

квазіпрофесійної, навчально-професійної діяльності). Проектування такої структури діяльності актуалізує пошук необхідних способів організації всієї системи навчальних дій, що забезпечують ефективне засвоєння професійного та соціокультурного досвіду. Моделювання в навчальній діяльності реальних професійно-педагогічних зв'язків і відносин дозволяє подолати розрив між теорією і практикою, досягти цілей професійного, педагогічного та соціокультурного розвитку особистості майбутнього фахівця ФВ та С.

Застосування концепції контекстного навчання як теоретичного підґрунтя формування ППК майбутнього фахівця ФВ та С у процесі професійної підготовки переконує в тому, що стратегічним напрямком інтенсифікації й активізації навчального процесу є не стільки збільшення обсягу інформації, що передається або прискорення пізнавальних процесів, а створення дидактичних умов для осмислення освітніх процесів навчання, його професійної і педагогічної складових на особистісному та соціокультурному рівнях. Особистісний смисл активності майбутнього фахівця ФВ та С як професіонала-педагога позначається на свідомому, творчому засвоєнні навчальної інформації, цілеспрямованому застосуванні фізкультурно-спортивних технологій для глибокого осягнення фізкультурно-спортивної реальності, формуванні через набуті знання цілісного уявлення про майбутню фізкультурно-спортивну педагогічну діяльність.

Організація контекстного навчання передбачає розробку спеціальної технології, форм і методів для забезпечення поступового переходу від навчальної діяльності академічного типу до професійної. При цьому відбувається послідовна трансформація діяльності майбутнього фахівця ФВ та С, а саме: навчальна діяльність трансформується у квазіпрофесійну (наприклад, ділові ігри, семінари-диспути тощо), після чого – у навчально-професійну (різні види виробничих практик, проведення фізкультурно-спортивних змагань тощо), що створює умови для природнього переходу від навчання до майбутньої діяльності фахівця ФВ та С, додають в освіту цілий ряд нових моментів пов'язаних з додатковими можливостями змістовної реалізації компетентнісного підходу. Такі умови забезпечують поступовий перехід від найбільш абстрактних навчальних моделей, що реалізується в межах окремо взятих навчальних дисциплін, до більш конкретних предметних моделей, спрямованих на відтворення цілісної професійно-педагогічної (фізкультурно-спортивної) праці.

Висновки. Таким чином, розглянуті науково-методологічні підходи – компетентнісний та контекстний – постають ефективним методологічним підґрунтям побудови практико-орієнтованої спеціальної фізкультурної освіти, спрямованої на формування професійно-педагогічної культури майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту з урахуванням інтеграційних процесів розвитку фізкультурно-спортивної науки, освіти й культури. Пошук, опис компетенцій та способи їх контролю забезпечать постановку цілей, проектування результатів у процесі навчання, створення нових освітніх підходів у формуванні професійно-педагогічної культури майбутнього фахівця фізичного виховання та спорту в процесі спеціальної фізкультурної освіти.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку вбачаємо у продовженні вивчення проблеми формування професійно-педагогічної культури майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту, зокрема, підвищення рівня досліджуваної якості фахівця сучасними інноваційними технологіями навчання, залежно від спеціалізації фахівця.

Література

1. *Ареф'єва Л.П.* Формування фізичної культури особистості студента в умовах вищого педагогічного навчального закладу / Л.П. Ареф'єва // Науковий часопис нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /

- фізична культура і спорт: зб. наук. пр. випуск ЗК 1 (56), Київ, Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 32-35.
2. *Вербицький А.А.* Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: методическое пособие / А.А. Вербицкий. – М.: Высшая школа, 1991. – 207 с.
 3. *Гершунский Б.С.* Философия образования для XXI века (В поисках практикоориентированных концепций / Б.С. Гершунский. – М.: Изд-во «Совершенство», 1998. – 608 с.
 4. *Диба Т.Г.* Компетентнісний підхід у професійній підготовці фахівців фізичного виховання / Т.Г. Диба // Педагогічна освіта: теорія і практика, 2015. - № 24. – С. 58-67.
 5. *Іваній І.В.* Компетентнісний підхід до професійної підготовки вчителя фізичної культури / Ігор Іваній // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. - № 1 (21). – С. 43-48.
 6. *Іваній І.В.* Структура професійно-педагогічної культури фахівців із фізичного виховання та спорту з позицій компетентнісного підходу / Ігор Іваній // Молода спортивна наука України. – 2015. – т. 4. – С. 44-49.
 7. *Іваній І.В.* Фізкультурна освіта: концептуальні засади формування професійно-педагогічної культури студентів / І.В. Іваній // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2016. – Випуск 1-2. – С. 16-21.
 8. *Лубышева Л.И.* Структура и содержание спортивной культуры личности / Л.И. Лубышева, А.И. Загrevская // Теория и практика физической культуры. – 2013. - № 3. – С. 7-16.
 9. *Національна рамка кваліфікацій [Електронний ресурс].* – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-П>.
 10. *Отравенко Е.В.* Формирование физической культуры личности студента как субъекта профессиональной деятельности / Е.В. Отравенко // Физическое воспитание студентов. – 2015. - № 6. – С. 50-54. <http://dx.doi.org/10.15561/20755279.2015.0607>.
 11. *McLean K.N.* What motivates the motivators? An examination of sports coaches / K.N. McLean, C.I. Mallet // Physical Education and Sport Pedagogy. – 2011. – Vol. 17(1). –P. 21-35. doi: 10.1080/174089.2010.535201.
 12. *Voinar I.* Problems and Tendencies of professionals Education in Physical Culture area / I.Voinar // Physical Education and Sport Pedagogy.– 2011. – Vol. 17(1). –P. 44-50. doi: 1080/17398872.2010.544902.

Транслітераційний переклад використаних літературних джерел

1. *Aref'eva L.P.* Formuvannya flzichnoyi kulturi osobistosti studenta v umovah vischogo pedagogichnogo navchalnogo zakladu / L.P. Aref'Eva // Naukoviy chasopis nats. ped. un-tu Im. M.P. Dragomanova. Seriya 15. Naukovo-pedagogichni problemi flzichnoyi kulturi / flzichna kultura i sport: zb. nauk. pr. vipusk ZK 1 (56), KiYiv, Vid-vo NPU Imeni M.P. Dragomanova, 2015. – S. 32-35.
2. *Verbitskiy A.A.* Aktivnoe obuchenie v vyisshey shkole: kontekstnyiy podhod: metodicheskoe posobie / A.A. Verbitskiy. – М.: Vyisshaya shkola, 1991. – 207 s.
3. *Gershunskiy B.S.* Filosofiya obrazovaniya dlya XXI veka (V poiskah praktikoorientirovanyih kontseptsiy / B.S. Gershunskiy. – М.: Izd-vo «Sovershenstvo», 1998. – 608 s.

4. *Diba T.G.* Kompetentniy plid u profesynly plgotovtsi fahlvtsiv flzichnogo vihovannya / T.G. Diba // *Pedagogichna osvta: teoriya i praktika*, 2015. -#24. –S.58-67.
5. *Ivanly I.V.* Kompetentniy plid do profesynoyi plgotovki vchitelya flzichnoyi kulturi / Igor Ivanly // *Fizichne vihovannya, sport i kultura zdorov'ya u suchasnomu suspilstvi: Zb. nauk. pr. ShldnoEvrop. nats. un-tu Im. Lesl UkraYinki – Lutsk: ShldnoEvrop. nats. un-t Im. Lesl UkraYinki*, 2013. - # 1 (21). – S. 43-48.
6. *Ivanly I.V.* Struktura profesyno-pedagogichnoyi kulturi fahlvtsiv lz flzichnogo vihovannya ta sportu z pozitsly kompetentnogo plhdodu / Igor Ivanly // *Moloda sportivna nauka UkraYini*. – 2015. – t. 4. – S. 44-49.
7. *Ivanly I.V.* Flzkulturna osvta: kontseptualni zasadi formuvannya profesyno-pedagogichnoyi kulturi studentiv / I.V. Ivanly // *Neperervna profesyna osvta: teoriya i praktika*. – 2016. – Vipusk 1-2. – S. 16-21.
8. *Lubyisheva L.I.* Struktura i soderzhanie sportivnoy kulturyi lichnosti / L.I. Lubyisheva, A.I. Zagrevskeya // *Teoriya i praktika fizicheskoy kulturyi*. – 2013. - # 3. – S. 7-16.
9. *Natsionalna ramka kvallfkatsly [Elektronniy resurs]*. – Rezhim dostupu: [http://zacon.2rada.gov.ua/laws/show\(1341-2011-P\)](http://zacon.2rada.gov.ua/laws/show(1341-2011-P)).
10. *Ostravenko E.V.* Formirovanie fizicheskoy kulturyi lichnosti studenta kak sub'ekta professionalnoy deyatel'nosti / E.V. Otravenko // *Fizicheskoe vospitanie studentov*. – 2015. - # 6. – S. 50-54. <http://dx.doi.org/10.15561/20755279.2015.0607>.
11. *McLean K.N.* What motivates the motivators? An examination of sports coaches / K.N. McLean, C.I. Mallet // *Physical Education and Sport Pedagogy*. – 2011. – Vol. 17(1). –P. 21-35. doi: 10.1080/174089.2010.535201.
12. *Voinar I.* Problems and Tendencies of professionals Education in Physical Culture area / I.Voinar // *Physical Education and Sport Pedagogy*. – 2011. – Vol. 17(1). –P. 44-50. doi: 1080/17398872.2010.544902.

Иваний Е. Н., Иваний И. В. Детерминанты формирования профессионально-педагогической культуры будущего специалиста физического воспитания и спорта. Статья посвящена изучению концептуальных детерминант формирования профессионально-педагогической культуры будущих специалистов физической культуры и спорта, в частности на методико-праксеологическом уровне. Компетентностный и контекстный научно-методологические подходы могут стать эффективной методологической основой построения практико-ориентированного обучения, направленного на формирование данного личностного феномена в сложно организованной системе высшего физкультурного образования с учётом интеграционных путей развития физкультурно-спортивной науки и образования.

Ключевые слова: концептуальные основы, профессионально-педагогическая культура, специальное физкультурное образование, студент, компетентностный подход, компетенции, контекстный подход.

Ivanii O. M., Ivanii I. V. Determinants of professional-pedagogical culture formation of future physical training and sport specialist. The article deals with studying conceptual determinants of professional-pedagogical culture formation of future physical training and sport specialist, in particular with methodological praxeological level. Competence and contextual scientific-methodological approaches could become an effective methodological basis of practice oriented education constructing, aimed at formation of this personality phenomenon in complex organised system of high physical culture education taking into account international ways of physical culture and sport science and education development.

Keywords: conceptual bases, professional-pedagogical culture, special physical culture education, student, competence approach, competences, context approach.

Відомості про авторів:

Іваній Олена Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри права та міжнародних відносин Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка;

Іваній Ігор Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Статтю подано до друку 24.10.2016.

УДК 378: 070.4+373.1.013

© О. Б. Кривонос, 2017

О. Б. Кривонос (м. Суми)

ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧІ ВМІННЯ ТА ЗДІБНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Кривонос О. Б. Професійно-творчі вміння та здібності майбутнього педагога як складова його професійної культури. У статті розглядаються теоретичні основи понять "здібності", "творчі здібності", "професійні вміння" "професійно-творчі вміння" як компоненти професійної культури фахівця. Представлено різні точки зору дослідників на зміст цих категорій. Висвітлено особливості професійно-творчих умінь майбутніх педагогів як ядра фахової компетентності вчителя, прояву його професійно-творчої самореалізації, які пов'язані з розвитком творчого потенціалу особистості, її професійної культури, є засобом реалізації творчих здібностей і умовою їх подальшого розвитку. Зокрема, деталізовано структуру професійно-творчих умінь вчителя.

Ключові слова: професійна культура фахівця, здібності, творчі здібності, професійні вміння, професійно-творчі вміння, дослідницькі вміння, комунікативні вміння, операційні вміння, рефлексивні вміння.

Постановка проблеми. Проблема якості підготовки майбутніх педагогів на рівні формування їх професійної культури є виключно актуальною і потребує нагального свого вирішення. Але професійна культура як ступінь володіння професією, способами рішення професійних задач на основі сформованої духовної культури має багатогранну структуру, чисельні компоненти, які формуються не одразу, а поступово. Погоджуємось з думкою багатьох авторів, що професійна культура – це сукупність знань, умінь, навичок і здібностей працівника, його професійних та персональних якостей. Вважаємо, що професійна культура повинна розвиватись на основі формування професійно-творчих умінь і здібностей майбутнього фахівця. Тому виникає необхідність дослідити сутність зазначених понять.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує про різні підходи науковців до визначення дефініції «професійна культура». Ця проблема висвітлена у працях С. Арутюнова, Ю. Бромлея, І. Зарецької, І. Ісаєва, С. Ісаєнко, Є. Клементьєва, Є. Климова, Л. Когана, Г. Кочетова, Н. Крилової, І. Моделя, В. Сластьоніна, Ф. Щербака та інших науковців.

Одні дослідники визначають професійну культуру як ступінь оволодіння професією, спосіб рішення професійних задач на основі сформованості духовної культури. Інші – як сукупність знань, умінь, навичок і здібностей працівника, його професійних та персональних якостей, а також визначають професійну культуру з точки зору потреб суспільства в культурному рівні людей, що зайняті тією чи іншою професійною діяльністю. Що стосується